

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARYS

Dr. STASYS TUMĖNAS

NAUJIENLAIŠKIS

Nr. 12 2018-01-15

Gerbiamieji šiauliečiai,

nėra abejonės, kad svarbiausieji praėjusių metų gruodžio svarstymai Lietuvos Respublikos Seime susiję su 2018-ųjų metų biudžeto tvirtinimu. Po ilgokų, kartais peraugusių į oponentų užgauliojimus, pasiblykčiojimus, diskusijų 2018-ųjų metų biudžetas, kurį vėliau pasirašė ir LR Prezidentė, buvo priimtas. Už balsavo 84 Seimo nariai, 29 buvo prieš, o 15 susilaikė. Tai atsakas ir tiems, kurie kalbėjo, kad valdančioji dauguma nebeturi realios daugumos (po to, kai susiskaldė socialdemokratai), kad jai gali nepavykti patvirtinti biudžeto. Pavyko.

Pristatydamas patobulintą įstatymo variantą, Finansų ministras Vilius Šapoka akcentavo, kad laikomasi priešrinkiminių pažadų – jame pagrindinis dėmesys skiriamas skurdo mažinimui, šalies saugumo užtikrinimui, sveikatos apsaugos stiprinimui, verslumui ir investicijų skatinimui, savivaldybių finansiniam savarankiškumui. „Svarbus faktas – tai pirmas nedeficitinis biudžetas po nepriklausomybės atkūrimo. Taip pat svarbus faktas, kad socialinei atskirčiai mažinti skiriama papildomai daugiau nei 600 mln. eurų. Ir tai biudžetas, kuriuo 2018 m. Lietuva pirmą kartą įvykdys įsipareigojimą NATO sąjungininkams ir krašto apsaugai skirs 2 procentus nuo šalies bendrojo vidaus produkto“, – kalbėjo ministras.

2018-ųjų metų valstybės biudžete numatyta 9,071 mlrd. eurų pajamų (iš jų 2,3 mlrd. eurų ES ir kt. parama). Planuojamos kitų metų biudžeto išlaidos – 9,558 mlrd. eurų.

Posėdyje buvo svarstomi ir Seimo narių siūlymai, kuriems patvirtinti pagal Seimo statutą buvo reikalingas 71 palaikantis balsas. Tiek balsų nesurinko beveik nė vienas parlamentarų pasiūlymas. Išimtis buvo padaryta pasiūlymui papildomus 70 tūkst. eurų skirti Valstybinei lietuvių kalbos komisijai terminų banko valdymo ir tvarkymo funkcijoms įgyvendinti.

Deja, nebuvo pritarta mano siūlymui didinti atlyginimus ugniagesiams. Mano kreipimosi klausėsi į Seimą atvykę pora dešimčių pareigūnų ir ugniagesių. Priminsiu, kad siūlymo esmė – vidutinis ugniagesių gelbėtojų gaunamas atlyginimas tėra 438 eurai. „Nutylimas darbo turinys, darbo kokybė. Apie tai nešnekama. Turiu minty nekomplektaciją. Dabar į pavojingus gaisrus vyksta ekipažai dviejų, trijų asmenų, kai turėtų vykti 4–5. Vadinasi, rizikuojama gyvybe, rizikuojama sveikata. Kai įvyks bėda, ne tada bus laikas spręsti šitą problemą“, – kalbėjau posėdyje, pabrėžęs, kad ugniagesiai ir pareigūnai yra statutiniai darbuotojai ir dėl to jie nepiketuoja, elgiasi korektiškai ir tikisi, kad juos išgirs profsajunga ir Seimo nariai. Deja, ministras V. Šapoka atsakė, kad Vyriausybė tokiam pasiūlymui nepitaria. Anot jo, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento (PAGD) darbuotojų atlyginimų kėlimui numatyta 2,2 mln. eurų, o palyginus su 2017 metais asignavimai darbo užmokesčio kėlimui didėja 4,84 mln. eurų.

Lauksime tęsinio iš gyvenimo. Kad kalbėjau ir kėliau realią ugniagesių problemą, patvirtina ir pastarųjų dienų įvykiai, liudijantys, kad Lietuvoje ugniagesių problemų – į valias. Štai neseniai Kelmės r. Kražių ugniagesiai Kelmės rajono savivaldybės tarybos buvo pamaloninti nauju pirkinium – Taryba skyrė 21 600 eurų mašinai įsigyti. Pirkta beveik 30 metų senumo mašina... Vokiška,

ekonomiškesnė, kuri pakeitė per 40 metų tarnavusį rusišką automobilį GAZ–66. Pažanga yra, Kelmės politikų Kalėdų dovana – pagirtina, bet ji neišsprendžia problemos (daugiau skaitykite: <http://www.skrastas.lt/?data=2017-12-23&rub=1144745056&id=1513950407>).

Be valdančiosios koalicijos, kurią sudaro Valstiečių ir žaliųjų, Socialdemokratų darbo frakcija, biudžeto projektui pritarė: 4 „Tvarkos ir teisingumo“, 3 Liberalų sąjūdžio, visi 8 Lenkų rinkimų akcijos – Krikščioniškų šeimų sąjungos frakcijos nariai, 2 mišrios Seimo narių grupės atstovai ir 1 jokiai frakcijai nepriklausantis parlamentaras.

Pateiksiu dar šiek tiek informacijos apie 2018-ųjų metų biudžeto POKYČIUS.

Seimas pritarė 2018 metų valstybės, savivaldybių, socialinio draudimo ir privalomojo sveikatos draudimo fondų biudžetų projektams. Svarbiausi šių biudžetų visumos bruožai ir prioritetai – didesnis dėmesys ekonominės ir socialinės atskirties mažinimui, vidaus ir išorės saugumo didinimui, viešųjų finansų tvarumui.

Vidutinė senatvės pensija (turint būtinąjį stažą), lyginant su šio Seimo kadencijos pradžia, padidės maždaug 63 eurais ir kitų metų sausio mėnesį viršys 330 eurų. Tokio spartaus pensijų augimo nėra buvę per visą atkurtos nepriklausomos Lietuvos istoriją. 7 proc. padidintos valstybinės pensijos tremtiniais ir nepriklausomybės kovų dalyviams.

Svarbu pažymėti ir tai, kad „Sodros“ skola, kuri siekia 3,7 mlrd. eurų, nuo kitų metų sausio 1 dienos bus panaikinta. Tai sukurs pagrindą visos socialinio draudimo sistemos stabilumui ir tvariam pensijų didėjimui ateityje.

Padidėjo valstybės parama gyventojams už šildymą ir įvesta neterminuota PVM lengvata už centralizuoto šildymo paslaugas.

Išmokos vaikams pakeis papildomą neapmokestinamąjį pajamų dydį, kuriuo galėjo naudotis tik gaunantieji didesnes pajamas. Tai užtikrins 197 mln. eurų didesnes pajamas šeimoms, auginančioms vaikus, ir padės spręsti demografinės šalies problemas. „Vaiko pinigus“ po 30 eurų, kurių suma ateityje bus didinama, gaus 530 tūkst. vaikų. Šios pajamos nebus įskaičiuojamos į šeimos pajamas. Papildomas išmokas ir toliau gaus šeimos su mažesnėmis pajamomis. Jau paaiškėjo, kad „Vaiko pinigų“ pataisa nėra naudinga daugiau uždirbančioms šeimoms, bet ja ir siekta pagelbėti mažiau pajamų turinčioms šeimoms.

Valstybės remiamos pajamos bus padidintos 20 eurų ir tai sudarys geresnes galimybes gauti valstybės paramą tiems, kuriems jos labiausiai reikia. Nuo 112 iki 130 eurų didėja šalpos pensijų bazė, 20 proc. (11,4 euro) padidėja išmoka alimentų negaunantiems vaikams. Nuo 2018 m. sausio 1 d. padidintos motinystės išmokos besimokančioms motinoms. Bus teikiama parama jaunoms šeimoms būstui regionuose įsigyti.

Jau daug metų dirbantiems viešajame sektoriuje nedidintas darbo užmokestis. Pagaliau žengti pirmieji rimti žingsniai ir šioje srityje. Medikų atlyginimai nuo kitų metų gegužės mėnesio bus padidinti vidutiniškai 20 proc. ir tam bus skirta ne mažiau kaip 76 mln. eurų. Priminsiu, kad rezidentams, dėl kurių pastaruoju metu kyla daug diskusijų, finansavimas padidintas 1,4 mln. eurų.

Dėstytojų ir mokslo darbuotojų algų didinimui bus skirta 22,6 mln. eurų, o nemokamoms bakalauro studijoms papildomai bus skirta 1,9 mln. eurų. Nuo kitų metų rugsėjo mokyklose bus įvestas etatinis apmokėjimas, dėl to vidutinis mokytojų darbo užmokestis, atskaičius mokesčius, tikėtina, išaugs nuo 685 iki 750 eurų. Tikslus atlyginimo dydis priklausys nuo Švietimo įstatyme numatytų kriterijų.

Neformaliam vaikų ugdymui 2018 m. skirta 11 mln. eurų (4 mln. daugiau nei 2017 metais).

Man, kaip kultūros erdvės žmogui, ypač malonu pranešti, kad 32,3 mln. eurų padidintas finansavimas kultūrai. Nuo 2018 m. rugsėjo 1 d. startuos „Kultūros paso“ programa, kuri suteiks moksleiviams galimybę nemokamai lankytis teatruose, koncertuose.

Savivaldybių pajamos savarankiškomis funkcijoms vykdyti didėja 257 mln. eurų. Tai 18,3 proc. daugiau negu 2017 metais.

Visi asignavimai išlaidoms ir investicijoms skirti realių finansinių galimybių ribose. Suprantama, kad dirbantieji valstybės tarnyboje, sveikatos ir socialinės apsaugos, švietimo ir kitose svarbiose viešojo sektoriaus srityse turi gauti dar didesnę darbo užmokesį. To bus siekiama visos Seimo kadencijos metu, tačiau konkretūs sprendimai privalo būti derinami su šių sričių pertvarka, kuri yra prasidėjusi ir bus tęsiama.

Mokestiniai pakeitimai dera su Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (LVŽS) rinkiminėmis nuostatomis ir atitinka Vyriausybės programą. Tai – mokestinės naštos mažinimas mažiausiai uždirbantiems, verslo apmokestinimo įvairovės mažinimas, investicijų ir inovacijų skatinimas. Neapmokestinamasis pajamų dydis išaugs nuo 310 iki 380 eurų. Tai padidins mažiausiai uždirbančiųjų pajamas 10,5 euro. Taip pat didės ir minimali mėnesinė alga – nuo 380 iki 400 eurų. Augs ir visų kitų dirbančiųjų pajamos, nes tai užtikrins naujai pritraukiamos užsienio investicijos, efektyvi kova su šešėline ekonomika ir su tuo susijęs vidutinio darbo užmokesčio didėjimas. Siekiant įvykdyti įsipareigojimus rinkėjams, kitais metais bus tęsiama mokesčių ir socialinio draudimo sistemų pertvarka.

Tiek apie skaičius, kurie rodo mūsų pastangas tarnauti žmonėms, rinkėjams, girdintiems laviną politinių oponentų, nenorinčių susitaikyti, kad „ne tuos išrinko“, priekaištus. „Ar tuos, ar ne tuos išrinko(te)“, parodys Visagalis laikas. Kas nedirba, tas neklysta, bet tai, kas atsispindi 2018-ųjų metų biudžeto skaičiuose, yra POKYČIAI, kurių kažkodėl nematė, nebandė spręsti 6–10 metų buvusieji valdžioje prieš mus.

Ką tik įvyko metų virsmas. Įžengėme į atkurtos Lietuvos jubiliejinius metus. Tegul šie, tokie įstabūs mūsų Valstybei metai, būna skaidrūs, darnūs, viltingi. Dalykimės Gėrio šviesa su kitais, saugokime pamatines žmogaus, bendruomenės, tautos, Valstybės vertybes.

Kurkime Tėvynę ir įrodykime, kad esame verti 1918 m. vasario 16 d. Nepriklausomybės akto priesakų. Stiprybės, sveikatos, darnos visiems, kurie tuo tiki, kurie to nori, siekia.

SKAITYKIME IR BENDRAUKIME!

PARREIGOS SEIME

- **Seimo komitetuose**
  - nuo 2016-11-16 iki 2017-02-16 [Žmogaus teisių komiteto](#) narys;
  - nuo 2017-02-17 [Kultūros komiteto](#) narys.
- **Seimo komisijose**
  - [Lietuvos Respublikos Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijos](#) pirmininko pavaduotojas;
  - [Valstybės istorinės atminties komisijos](#) narys.
- **Seimo frakcijose**
  - [Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos](#) narys.
- **Parlamentinėse grupėse**
  - [Laikinosios Etninės kultūros grupės](#) pirmininko pavaduotojas;
  - [Laikinosios Mykolo Romerio grupės](#) narys;
  - [Laikinosios Lukiškių aikštės memorialo grupės](#) pirmininko pavaduotojas;
  - [Laikinosios Šiaulių krašto bičiulių grupės](#) pirmininkas (nuo 2017-10-12);
  - [Laikinosios grupės „Už šeimą“](#) narys;
  - [Laikinosios grupės „Už tautų Europą“](#) narys;

- [Tarpparlamentinių ryšių su Armėnijos Respublika grupės](#) narys;
- [Tarpparlamentinių ryšių su Liuksemburgo Didžiąja Hercogyste grupės](#) narys;
- [Tarpparlamentinių ryšių su Lotynų Amerika ir Karibų salomis grupės](#) narys;
- [Tarpparlamentinių ryšių su Nyderlandų Karalyste grupės](#) narys;
- [Tarpparlamentinių ryšių su Šventuoju Sostu grupės](#) narys.

Šaltinis:

http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=8801&p_k=1&p_a=seimo_narys&p_asm_id=79154.

SEIMAS

2017 m. gruodžio 5 d. dalyvavau Kultūros komiteto posėdyje, svarstėme pasiūlymus Kino įstatymo IX-752 pakeitimo įstatymo projektui. Atkreipčiau Jūsų dėmesį į įstatymo 14 straipsnį:

„14 straipsnis. Filmų indeksavimas pagal žiūrovų amžiaus ceną

1. Visi rodomi kino teatruose filmai turi būti indeksuojami pagal žiūrovų amžiaus ceną šio įstatymo nustatyta tvarka.

2. Filmų indeksus pagal žiūrovų amžiaus ceną filmams, kuriuos ketinama rodyti kino teatruose, suteikia Vyriausybės įgaliota institucija Filmų indeksavimo komisijos teikimu.

3. Filmų indeksavimo komisiją sudaro 7 nariai (švietimo ir mokslo, vaiko teisių apsaugos, psichologijos, kino meno sritis atstovaujantys specialistai, taip pat Vyriausybės įgaliotos institucijos atstovas).

4. Filmų indeksavimo komisija filmus vertina pagal žiūrovų amžiaus ceną atsižvelgdama į tai, ar filme pateikiamos:

- 1) smurto ir patyčių scenos;
- 2) baimę ar pasišlykštėjimą keliančios scenos;
- 3) žiaurumą demonstruojančios scenos;
- 4) psichiką veikiančių medžiagų vartojimo ir įvairaus pobūdžio priklausomybių scenos;
- 5) savižudybės fakto ar savižudybės krizės scenos;
- 6) ginklų naudojimo scenos;
- 7) erotinės ar nuogo kūno demonstravimo scenos;
- 8) necenzūrinės (obsceniškos) kalbos vartojimo scenos.

5. Filmų indeksavimo komisijos sudėtį, nuostatus, kuriuose nustatomi filmų vertinimo pagal žiūrovų amžiaus ceną kriterijai, šios komisijos narių paslaugų teikimo tvarkos aprašą ir apmokėjimo tvarką tvirtina Vyriausybės įgaliotos institucijos vadovas, suderinęs su kultūros ministru.

6. Filmų indeksai suteikiami iki filmų įregistravimo Filmų registre.

7. Dėl filmo indekso pagal žiūrovų amžiaus ceną suteikimo juridinis arba fizinis asmuo, turintis teisę platinti filmą kino teatrams, kreipiasi į Vyriausybės įgaliotą instituciją ne vėliau kaip likus 10 darbo dienų iki pirmojo filmo rodymo kino teatre.

8. Asmuo, turintis teisę platinti filmą kino teatrams, pateikęs Vyriausybės įgaliotai institucijai paraišką filmui indeksuoti, Filmų indeksavimo komisijai rengia prašomo indeksuoti filmo peržiūrą.

9. Filmų indeksas pagal žiūrovų amžiaus ceną suteikiamas ne vėliau kaip per 5 darbo dienas po filmo peržiūros.

10. Pagal žiūrovų amžiaus ceną nustatomi šie filmų indeksai:

- 1) „V“ – filmai, skirti įvairaus amžiaus žiūrovams;
- 2) „N-7“ – filmai, skirti žiūrovams nuo 7 metų. Jaunesni kaip 7 metų žiūrovai į šiuo indeksu pažymėtus filmus kino teatruose įleidžiami tik kartu su juos lydinciais pilnamečiais asmenimis;

3) „N-13“ – filmai, skirti žiūrovams nuo 13 metų. Žiūrovai nuo 7 iki 13 metų į šiuo indeksu pažymėtus filmus kino teatruose įleidžiami tik kartu su juos lydintiais pilnamečiais asmenimis;

4) „N-16“ – filmai, skirti žiūrovams nuo 16 metų;

5) „N-18“ – filmai, skirti žiūrovams nuo 18 metų.

11. Jeigu Filmų indeksavimo komisija nustato, kad filmas yra pornografinis arba smurtinis, filmo indeksas pagal žiūrovų amžiaus cenzą nesuteikiamas, filmas Filmų registre neregistruojamas ir negali būti rodomas ir platinamas Lietuvos Respublikoje.

12. Filmų rodytojai privalo laikytis šių kino filmų viešo rodymo reikalavimų:

1) žiūrovams būtų viešai prieinama filmų indeksų reikšmes išaiškinanti informacija;

2) indeksais „N-18“, „N-16“, „N-13“ ir „N-7“ pažymėtų filmų pristatymai (anonsai) nebūtų rodomi prieš filmus, kurie yra skirti jaunesniems negu pristatomų (anonsuojamų) filmų žiūrovams, ir po šių filmų;

3) į kino teatro salę nebūtų įleidžiami jaunesni, negu numatyta pagal filmo indeksą, nepilnamečiai žiūrovai, išskyrus atvejus nurodytus šio straipsnio 10 dalyje.

13. Indeksas pagal žiūrovų amžiaus cenzą turi būti naudojamas visoje vaizdinėje ir garsinėje filmo reklaminėje medžiagoje.“

2017 m. gruodžio 6 d. – bendrame Švietimo ir mokslo komiteto ir Kultūros komiteto posėdyje. Svarstyti šie klausimai: Dėl leidyklų kreipimosi dėl bibliotekų turinimo naujomis knygomis; Dėl Žemaitijos metų programos; Dėl Kristijono Donelaičio memorialo Tolminkiemyje; Dėl Rusijos Federacijoje dirbančių mokytojų darbo vizų ir mokymo programų; Dėl Lenkijos lietuviškų mokyklų po įvykusios Lenkijos mokyklų pertvarkos. Ugdymo turinys, mokymosi priemonės, infrastruktūra. Daug dėmesio posėdyje sulaukė aktualios problemos – Kristijono Donelaičio memorialo Tolminkiemyje (Čistyje Prudy, Kaliningrado sr., Rusijos Federacija) būklė, darbo vizų pratęsimas lietuvių kalbos mokytojams, atvykstantiems iš Lietuvos į Kaliningrado sritį dėstyti lietuvių kalbos. Paaikškėjo, kad mokytojams, atvykstantiems dirbti į Kaliningrado sritį, nesuteikiama darbo viza. Šias problemas mes spręsimė derindami tarpinstitucinį bendradarbiavimą, nes lituanistika užsienyje yra gyvybiškai svarbi Lietuvos valstybei.

2017 m. gruodžio 6 d. – Valstybės istorinės atminties komisijos posėdyje. Jame aptarėme mokslinių tyrimų sovietmečio ir partizaninio karo tematika klausimą ir pažeidimus naudojant Lietuvos simbolius viešojoje erdvėje. Galvoju, kad šiandien diskutuotina dėl tokios Lietuvos istorijos instituto pozicijos, nulemtos ankstesnių įstatymų ir institucijų funkcijų: „Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Valstybė sukūrė specializuotą instituciją, kurios paskirtis be kita ko – tirti pasipriešinimą okupaciniams režimams, bei į tai, kad 2012 m. Valstybės kontrolei atliekant Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro (LGGRTC) auditą (vykdant Valstybės Kontrolės auditą „Seimui atskaitingų institucijų, veikiančių kultūros srityje, veikla“), buvo tikrinama ir tai, ar Lietuvos istorijos institutas nedubliuoja Centrai įstatymu pavestos tyrimų tematikos, Lietuvos istorijos institutas nerengė tyrėjų ir neplanavo tyrimų temų, susijusių su pasipriešinimu okupaciniams režimams“.

2017 m. gruodžio 8 d. Seime svečiavosi Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Pakrančių apsaugos rinktinės Šiaulių užkardos pareigūnai bei Jaunojo pasieniečio būrelio nariai iš Šiaulių S. Šalkauskio ir Romuvos gimnazijų su vadove Aidute Jarmolavičiene. Šiaulių užkardos vado Sauliaus Baltakio idėja mokyklose steigti Jaunojo pasieniečio būrelius pradeda savo gyvenimą. Puiki jauno, energingo vado idėja, nuostabus patriotinio ugdymo pavyzdys.

Seime su jaunaisiais pasieniečių būrelio nariais. S. Tumėno nuotrauka.

2017 m. gruodžio 13 d. dalyvavau Kultūros komiteto posėdyje, kuriame svarstėme Lietuvos Respublikos Trišalės tarybos kultūros komiteto kreipimąsi, Seimo nutarimo „Dėl Evelinos Karalevičienės paskyrimo Valstybinės kultūros paveldo komisijos pirmininke“ projektą, Visuomenės informavimo įstatymo Nr. I-1418 17, 19, 22, 24, 34¹, 49, 50 ir 52 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą, Visuomenės informavimo įstatymo Nr. I-1418 47 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą, Lukiškių aikštės Vilniuje įstatymo projektą, Lietuvos policijos kapeliono Algirdo Toliato kreipimąsi. Reaguodamas į aktualijas, atkreipčiau Jūsų dėmesį į Lietuvos Respublikos Lukiškių aikštės Vilniuje įstatymo projektą, kurį teikia 41 Seimo narys, įskaitant ir mane.

Kam reikalingas įstatymas, nejaugi kiekvienam paminklui statyti teiksime projektus? – pasigirdo ar dar pasigirs balsų. Šiuo atveju reikia, nes Lukiškių aikštė Vilniuje yra pagrindinė reprezentacinė Lietuvos valstybės aikštė. Pagaliau tai bus gera, nors ir skaudi pamoka Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai, bandžiusiai ignoruoti LR Seimo narių sprendimą ir tautos valią. Bijau vieno – kad neprasidėtų bevaisės ir niekur nevedančios diskusijos, koks turi būti tas mūsų mylimas Vytis – stilizuotas, tradicinis?

„2 straipsnis. Lukiškių aikštės funkcijos ir memorialiniai akcentai

1. Lukiškių aikštė Vilniuje, kaip istoriškai susiformavusi vientisa, urbanistinė erdvė turi atlikti valstybinę reprezentacinę, Lietuvos laisvės kovotojų memorialinę ir visuomeninę (kultūrinę bei rekreacinę) funkcijas. Projektiniai sprendimai turi apimti ir suderinti šias tris funkcijas.

2. Memorialiniai Lukiškių aikštės akcentai turi apimti ir atspindėti kovas už Lietuvos nepriklausomybę bei žuvusių kovotojų atminimą, 1863–1864 m. sukilėlių egzekucijos vietą ir jų atminimo įamžinimą.

Projektiniai sprendimai turi derėti su Aukų g. 2a veikiančiu Genocido aukų muziejumi ir būti parengti kompleksiskai įvertinus Pamėnkalnio urbanistinių sprendimų perspektyvą.

3. Dominuojančiu Lukiškių aikštės akcentu turi būti joje įrengtas memorialas Žuvusiųjų už Lietuvos laisvę aukoms ir istorinį Lietuvos laisvės kovų simbolį Vytį vaizduojantis monumentas.“

2017 m. gruodžio 13 d. – Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos ir Seimo Švietimo ir mokslo komiteto iniciuotoje konferencijoje-diskusijoje „Akademinė etika ir teisės normos“. Tarnybos vadovas dr. Vigilijus Sadauskas perskaitė aktualų pranešimą „Akademinės etikos kodeksai ir teisės aktai. Kada įpareigojimai, kada įsipareigojimai?“. Pranešimus taip pat pristatė Andrius Bambalas – „Akademinės etikos turinio įtvirtinimo problemos akademinės etikos pažeidimų vertinimo procese (Mykolo Romerio universitetas), doc. dr. Giedrė Lastauskienė – „Akademinė etika – tarp moralės ir teisės“ (Vilniaus universitetas). Vėliau vyko

diskusija, kurioje aptarti akademinės etikos ir teisės normų aspektai ir kurioje atkreipiau dėmesį, jog Lietuvoje pasitvirtina situacija, kad „ne visada savo kieme esi girdimas“. Turėjau omenyje situaciją dėl KTU rektoriaus plagiatu istorijos. Šią skaudžią temą jau daugiau negu prieš pusmetį buvo aktualizavę, pristatę Kauno mokslininkai prof. G. Merkys ir kiti, tiesiogiai nukentėję dėl susidariusios situacijos. Deja, jų bandymai demaskuoti susikompromitavusį ir galimai pažeidusį akademinę etiką rektorių, atsimušdavo kaip žirniai į sieną, kol šių problemų neiškėlė, dar kartą nepriminė garbusis išėivis prof. Algirdas Antanas Avižienis. Tebūna tai dar viena pamoka, kad reikia girdėti ne tik autoritetus iš užjūrio, bet ir savo akademinės visuomenės atstovų balsą.

2017 m. gruodžio 14 d. – spaudos konferencijoje „Etninės kultūros politikos problemos ir iššūkiai“. Konferencijoje dalyvavo Seimo narys Robertas Šarknickas, Lietuvių etninės kultūros draugijos pirmininkė, Muzikos ir teatro akademijos doc. dr. Dalia Urbanavičienė, Lietuvos istorijos instituto mokslo darbuotojas, dr. Vytautas Tumėnas, sociologė ir senovės baltų kultūros puoselėtoja Inija Trinkūnienė. Kviečiu Jus peržiūrėti spaudos konferencijos vaizdo įrašą ir identifikuoti esmines etninės kultūros problemas bei iššūkius: <https://www.youtube.com/watch?v=80OqNPzdsTs>. Ir kai tai darysite, pagalvokite, kodėl, tiksliau kolegos R. Šarknicko pastebėjimu, „mes vis tiek turime turėti ir savo tautos pamatus“.

2017 m. gruodžio 14 d. dalyvavau Lietuvių etninės kultūros draugijos organizuotoje konferencijoje „Etninės kultūros vertybinių nuostatų tyrimai valstybės politikai“. Konferencijoje tyrimus pristatė Lietuvos istorijos instituto Etnologijos ir antropologijos skyriaus mokslo darbuotojas dr. Vytautas Tumėnas, Lietuvių etninės kultūros draugijos tarybos narys Vismantas Satkauskas, Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto doktorantas Vytautas Sinica, sociologė, Haridvaro universiteto (Indija) garbės daktarė Inija Trinkūnienė. Vėliau vyko diskusija „Etninės kultūros vertė sprendžiant tautinės valstybės išlikimo uždavinius. Ar tinkamai ją vertiname kultūros, švietimo, regioninėje, ekonomikos bei valstybės saugumo politikoje?“. Man teko atlikti ir konferencijos vadovo funkcijas, o pats renginys parodė nemažai etninės kultūros politikos problemų, entuziastų veiklų ir ateities uždavinių. Lietuvių etninės kultūros draugijos atlikti tyrimai yra sveikintina ir reikalinga iniciatyva. Kviečiu Jus susipažinti su pranešimais: <https://www.youtube.com/watch?v=eVYKTHjyk4k>.

2017 m. gruodžio 20 d. – Kultūros komiteto posėdyje, svarstėme Gedimino kalno tvarkymo darbų klausimą, Informacijos prieinamumo klausos negalią turintiems asmenims problemą, atstovo skyrimo į Lietuvos nacionalinę UNESCO komisiją klausimą, Visuomenės informavimo įstatymo Nr. I-1418 34 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą. Pastarajame įtvirtinama nuostata, svarbi visiems piliečiams.

„1 straipsnis. 34 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 34 straipsnio 2 dalį ir išdėstyti ją taip:

„2. Radijo ir (ar) televizijos programos, transliuojamos ne lietuvių kalba, bet kita oficialia Europos Sąjungos kalba, turi būti verčiamos į lietuvių kalbą arba rodomos su lietuviškais subtitrais, o ne oficialia Europos Sąjungos kalba – tik verčiamos, išskyrus mokomąsias, progines, specialiąsias, muzikines ir retransliuojamas užsienio valstybių radijo ir (ar) televizijos programas ar atskiras programas, taip pat radijo ir (ar) televizijos programų transliuotojų sukurtas programas, skirtas Lietuvos tautinėms mažumoms. Komisija, atsižvelgdama į tautinių mažumų, gyvenančių transliuojamų radijo ir (ar) televizijos programų aprėpties zonoje, poreikius, nurodydama licencijos sąlygas, gali nustatyti, kokią transliuojamų ir (ar) retransliuojamų radijo ir (ar) televizijos programų ar atskirų programų dalį turi sudaryti radijo ir (ar) televizijos programos ar atskiros programos tautinių mažumų kalbomis.“

2017 m. gruodžio 19 d. – Medos Norbutaitės tapybos parodos atidaryme „Galerijoje ARKA“ Vilniuje. Meda – buvusi šiaulietė, šio miesto Dailės mokyklos auklėtinė (1985), vėliau Šiaulių universiteto magistrantė, Piešimo katedros dėstytoja, tapusi dar viena Vilniaus „donore“.

Parodos atidaryme kalbėjęs prof. Antanas Andrijauskas pažymėjo autorės kūrybos intelektualumą, jausmingumą, kuris apnuogina jos aistringą, gaivališką prigimtį. Medos darbai visada mane stebindavo plastinės kalbos išgalėmis. Buvo įdomu stebėti, ar Meda su gyvenimo patirtimi „suvaldė“ savy gyvenusius gaivalus. Atsakymą radau tokį, kad ta Medos ankstesnė emocinė, gaivalinga, perauganti į dažais pridengtą (prof. V. Gečo mokykla) erotiką suintelektualėjo, peraugo į simbolių, interpretacijų lauką – stebėdamas autorės darbus gali pats improvizuoti, romantizuoti, natūralizuoti, ironizuoti.

Kitas buvęs šiaulietis dr. Remigijus Venckus, parodoje pristatęs Medos kūrybos esminius štrichus, kalbėjo apie autorės kūryboje vyraujančią realizmo likučių žaismą ir abstrahuotą tikrovės poetiškumą-metaforiškumą. Ta tikrovė nėra nenuspėjama, slėpingai klampi ar baugi. Jis irgi akcentavo autorės potėpio svarbą. Pasveikinau Medą, pristatančią savo kūrybą prestižinėje Vilniaus galerijoje.

Medos Norbutaitės implikacijos skatina refleksijas. S. Tumėno nuotrauka.

ŠIAULIŲ MIESTAS

2017 m. gruodžio 3 d. dalyvavau socialinėje neįgaliųjų akcijoje „Aš ir Tu – tai MES“. Ji vyko Tarptautinę žmonių su negalia dieną. Tai diena, kai pri(si)meni, kad šiandien esi sveikas, o rytoj tavo gyvenimas gali pasikeisti, jei pateksi į avariją, susirgsi, patirsi sunkią traumą. Viskas šiame pasaulyje greta – galia ir negalė, džiaugsmas ir nusivylimas, dvasinės traumos. Apie tai ir buvo kalbėta Šiauliuose vykusioje socialinėje akcijoje „Aš ir Tu – tai MES“.

Tai mes, turintys negalią, tai mes, galintys su ja susidurti bet kada. Negalios kardinaliai pakeičia gyvenimą, todėl turime jausti vieni kitų petį, turime būti pasirengę suremti pečius, kai bėda aplanko tave, tavo kaimyną, tavo artimą žmogų. Ačiū socialinės akcijos idėjos autorei šiaulietei Vidmantei Raustytei, ačiū Editai Navickienei ir jos šauniajai talkininkų komandai. Mačiau, kaip žibėjo Vidmantės akys, kai dainavo su jauniaisiais dainorėliais Laura Remeikienė, Agnė Michalėnkovaitė, Romualdas Juzukonis ir kiti. Regėjau, kaip susirinkusieji tikėjo, ką kalbėjo LR Seimo vicepirmininkė Rima Baškienė, miesto meras Artūras Visockas, kiti sveikintojai. Duok, Dieve, kad mieste ir Lietuvoje būtų daugiau tolerancijos, supratingumo, pagalbos tiems, kuriems

sunku, kuriems Gyvenimas davė išbandymų. Kartu mes galime daug, bus lengviau, kai galėsime vienu balsu pasakyti – TAI MES.

Prasminga akcija suvienijo mus visus. E. Elijošiaus nuotrauka.

2017 m. gruodžio 4 d. susitikau su UAB „Toksika“ atstovais ir Šiaulių miesto Medelyno bendruomene „Toksikos“ patalpose. Čia lankiausi nebe pirmą kartą. Buvo įdomu išgirsti, kaip sprendžiamos problemos, ar pajudėjo reikalai tvarkant medicininės atliekas, kai šios iš medicinos įstaigų „dingsta“ nežinoma kryptimi... Apie susitikimą žiūrėkite „Šiaulių televizijos“ reportaže: https://www.youtube.com/watch?v=sfBv_ViPLHU&feature=youtu.be.

2017 m. gruodžio 8 d. dalyvavau VšĮ Šiaulių ilgalaikio gydymo ir geriatrijos centro veiklos 20-mečio minėjimo šventėje, kuri vyko Šiaulių universiteto bibliotekos konferencijų salėje. Dabartinė Centro vadovė, dirbanti įstaigoje nuo 1999 m., Inga Tamosinaitė pasistengė, kad šventė būtų įsimintina. Joje dalyvavo gausus būrys svečių iš Vilniaus, Kauno, Panevėžio, Šiaulių miesto vadovai. Įteikiau LR Seimo Sveikatos komiteto pirmininkės Astos Kubilienės ir savo padėkas geriausiems Centro darbuotojams.

*Sveikiname Centro vadovę I. Tamosinaitę.
A. Urbonavičiaus nuotrauka.*

Šiaulių ilgalaikio gydymo ir geriatrijos centras įkurtas 1997 m. Nuo pat įkūrimo daug energijos ir pastangų įdėjo gydytojas Jonas Mikalauskas, po jo mirties įstaigos vairs patikėtas Ingai Tamosinaitei. „Ypač reikalingas ilgalaikio gydymo ir slaugos paslaugas įstaiga pradėjo teikti prieš dvidešimt metų gruodžio 1 dieną. Tada ji buvo vadinama Šiaulių palaikomojo gydymo ir slaugos ligonine. Vyresni žmonės ir dabar prisimena mus kaip „slaugos ligoninę“, nors jau gerokai ūgtelėjome“, – su įstaigos istorija

supažindino direktorė I. Tamosinaitė. Bendrosios praktikos slaugytojos Diana, Regina ir Vilma gali paliudyti, kad per dvidešimt gyvavimo metų įstaiga pasikeitė kardinaliai, o sąlygos pagerėjo ir darbuotojams, ir pacientams.

2017 m. gruodžio 17 d. – jubiliejiniame renginyje „Gerumo angelas 2017“, kurį organizavo Šiaulių nevyriausybinų organizacijų konfederacija (ŠNVOK). Padėkos savanoriams renginyje dalyvavo net penki LR Seimo nariai, įteikėme padėkas aktyviausiems konfederacijos nariams, o Seimo pirmininko pirmoji pavaduotoja Rima Baškienė įteikė padėką visų mūsų vardu prezidentei Vidai Pociuvienei, nepagailėjusiai energijos ir pastangų, kad renginys pasisektų. Ir tikrai – jis buvo nuoširdus, nes jame sklandė Gerumo angelas, o jo pečius jutome visi.

*Geriams ir geriausiems įteikiau padėkas.
S. Tumėno nuotrauka.*

Kinų išminčiai sakė, kad apie gerumą nereikia kalbėti, o reikia dirbti, veikti taip, kad jis būtų jaučiamas. „Gerumas – tas gyvenimas“, – sakė Justinas Marcinkevičius. Ir tuo viskas pasakyta. Palinkėjau šiauliečiams, kad Gerumo angelas lydėtų juos visus namuose, šeimose, sielose ir kad Advento susikaupimas lydėtų iki pat šv. Kalėdų šventės.

Renginyje netrūko netikėtumų – koncertavo ne tik šiauliečiai, bet ir svečiai iš Jelgavos, mažeikiškis Romas Dambrauskas. Pažymėčiau dar vieną staigmeną – Šiaulių kūrėjai Vilmantas Dambrauskas ir Darius Linkevičius buvo apdovanoti Tado Kosčiuškos kryžiais. Staigmena, bet su gerumo ženklu.

2018 m. sausio 6 d. – Trijų karalių šventėje Šiauliuose, užbaigusioje kalėdinį laikotarpį. Per nežemiškai lietingą dangų, niūkumą atėjo TRYS KARALIAI: KASPARAS, MERKELIS, BALTAZARAS. Šių Karalių vardų pirmosios raidės su kryžiuokais, užrašytos prieš keletą metų aktorės, žiemgalės Olitos Dautartaitės ant mano namų durų, kasmet vis labiau blunka, bet laikas neišblukina esmės, simbolių prasmės. Ir kai nežemiškame šių metų danguje ieškai spindinčios žvaigždės, nežinai, ar ją lietaus danguje pamatysi.

Bet visada prisimenu Tėvo Aniceto Tamošaičio SJ žodžius iš Jo homilijos apie Kristaus apsireiškimą, arba Tris karalius: „Toje šventėje esama labai gražios simbolikos. Vienas simbolių – tai gimusiam Karaliui išminčių neštos dovanos: auksas, smilkalai ir mira. Kai kurie Bažnyčios Tėvai nurodo, kad trys dovanos vaizduoja tris Kristaus galias arba Tėvo jam skirtas pareigas. Viena Valandų liturgijos malda byloja: aukso išminčiai paaukojo, kad parodytų Kristaus karališką galią, smilkalų – kad apreikštų jį kaip vyriausiąjį kunigą, miros – kad paženklintų, jog jis priėmė mirtingą žmogaus prigimtį. Aukštas yra tauriausias iš metalų, todėl ir dovanojamas Kristui kaip karaliui. Smilkalai net mūsų laikais tebevartojami iškilmingoms religinėms apeigoms, todėl ir dovanojami Kristui kaip vyriausiajam kunigui. Pagaliau, mira su aliejais buvo naudojama balzamuojant mirusiųjų kūną, todėl jos dovanojimas reiškė Kristaus pasirinktą mirtingą žmogaus prigimtį.“

Trijų karalių šventėje netrūko džiugesio ir sakralios vilties. S. Tumėno nuotrauka.

Tikiu, kad pamatysime įsižiebiančią Žvaigždę, kuri yra ir bus mūsų ŽENKLAS, VADOVAS ir DŽIUGESYS. Nes džiaugsiesi tik tada, kai išvysi Žvaigždę... Jei ne niūriame sausio Lietuvos danguje, tai mūsų Širdyse.

Šią Žvaigždę pamatyti padeda dailininkė Reda Uogintienė, kuri kasmet rūpinasi, jog Šiauliuose gyventų Trijų karalių dvasia.

ŠIAULIŲ REGIONAS

2017 m. gruodžio 16 d. dalyvavau ypatingame renginyje Joniškyje, kur vyko kalėdinis prekymetis, kur Jonišio Baltojoje sinagogoje, nuotaikingo festivalio „Graja“ metu, Lietuvių kalbos instituto Geolingvistikos centro vyresniajai mokslo darbuotojai doc. dr. Janinai Švambarytei-Valužienei buvo įteikta Jonišio krašto knygnešio, poeto, tautosakos rinkėjo Mato Slančiausko premija, įsteigta Jonišio rajonos savivaldybės. Apie šią Lietuvos šviesuolę skaitykite naujienlaiškio rubrikoje „Žiniasklaida“.

Didžiuojamės kolegės dr. Janinos Švambarytės-Valužienės darbas Lietuvai. S. Jonkutės nuotrauka.

RINKĖJAI

Vykdydamas Seimo nario pareigas ir tesėdamas duotus pažadus, priimu rinkėjus pirmadieniais nuo 10 val. iki 12 val. Seimo nario biure Šiauliuose, Aušros al. 15, I aukšte. Išankstinė registracija: mob. 8 612 02 941, el. p. nerijus.brazauskas@lrs.lt arba mob. 8 612 04 056, el. p. aida.striaukaite@lrs.lt. Mano padėjėjai Jus užregistruos, o aš galėsiu Jus priimti ir išklausti.

Jeigu pageidaujate kreiptis į mane asmeniškai, tai galite padaryti: tel. (8 5) 239 6615 (mano kabinetas Vilniuje), mob. 8 668 42 143, el. p. Stasys.Tumenas@lrs.lt.

Ir gruodžio mėnesio patirtis patvirtina, kad itin dažnai gyventojų problemų adresatas yra miesto savivaldybė, jai priklausančios įstaigos. Man tenka būti tarpininku tarp miesto savivaldybės ir gyventojų, o to nebūtų, jeigu, Jūs, piliečiai, daugiau dėmesio skirtumėte teisiniam raštingumui. Norėdamas padėti ir atsizvelgdamas į Jūsų prašymus primenu kai kuriuos aktualius teisės aktus.

Siūlau atkreipti dėmesį į „Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo Nr. VIII-2043 13 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymą“, 2017 m. gruodžio 21 d. Nr. XIII-974 (prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2ecfa200ec8e11e78a1adea6fe72f3c5>).

Įsidėmėkite, kad įstatymas įsigalioja 2018-07-01 (Įstatymo 3 straipsnio 2 dalis – 2017-12-30).

„1 straipsnis. 13 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 13 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„13 straipsnis. Bendrosios transporto priemonių vairuotojų pareigos

1. Draudžiama vairuoti motorinę transporto priemonę, traktorių, savaeigę mašiną asmenims, neturintiems šios teisės, taip pat esant neblaiviam, apsvaigusiam nuo psichiką veikiančių medžiagų ar nepasinaudojus teisės aktų nustatytu privalomu kasdieniu poilsiu. Be to, neleidžiama vairuoti susirgus ar pavargus, jeigu dėl to gali kilti pavojus eismo saugumui, duoti transporto priemonę vairuoti asmenims, kurie yra paveikti bent vieno iš pirmiau nurodytų veiksnių arba neturi teisės vairuoti šią transporto priemonę.

2. Draudžiama vairuoti techniškai netvarkingą, transporto priemonėms keliamų techninių reikalavimų (toliau – techninių reikalavimų) neatitinkančią transporto priemonę. Prieš pradėdamas važiuoti, motorinės transporto priemonės, traktoriaus, savaeigės mašinos vairuotojas privalo įsitikinti, ar transporto priemonė tvarkinga, ar joje yra pirmosios pagalbos, priešgaisrinės, avarinio sustojimo vietos ženklavimo ir kitos atitinkamai transporto priemonės rūšiai privalomos priemonės, taip pat kelionės metu stebėti transporto priemonės techninę būklę. Tuo atveju, kai važiuojanti transporto priemonė sugenda ir dėl to ji neatitinka techninių reikalavimų, o gedimo pašalinti neįmanoma, vairuotojas, laikydamasis būtinų atsargumo priemonių, gali važiuoti iki stovėjimo ar remonto vietos, išskyrus KET nustatytus atvejus.

3. Vairuotojas privalo imtis visų būtinų priemonių savo ir keleivių saugumui kelionės metu užtikrinti. Saugos diržų, šalmų, vaikiškų saugos sėdynių, motociklininkų apsaugų ir kitų saugumo priemonių naudojimo atvejus ir tvarką nustato KET.

4. Motorinės transporto priemonės, traktoriaus, savaeigės mašinos vairuotojas privalo mokėti suteikti pirmąją pagalbą per eismo įvykį nukentėjusiems asmenims.

5. Motorinės transporto priemonės ir (ar) priekabos, traktoriaus, savaeigės mašinos vairuotojas privalo su savimi turėti ir tikrinančio pareigūno reikalavimu pateikti galiojantį vairuotojo pažymėjimą, transporto priemonės registravimo, privalomosios techninės apžiūros dokumentus, M₂, M₃, N₂, N₃, O₃ ir O₄ klasių transporto priemonių ir T₅ kategorijos ratinių traktorių paskutinio techninio patikrinimo ataskaitą, transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo liudijimą (polisą) ir kitus Lietuvos Respublikos įstatymų ir KET nustatytus dokumentus (išskyrus šio straipsnio 6, 7 ir 8 dalyse nurodytus atvejus, kai motorinės transporto priemonės ir (ar) priekabos vairuotojas neprivalo su savimi turėti atitinkamų dokumentų), taip pat leisti jam patikrinti vairavimo ir poilsio trukmei nustatyti įteisintų prietaisų rodmenis.

6. Motorinės transporto priemonės ir (ar) priekabos vairuotojas, kuriam Lietuvos Respublikoje išduotas vairuotojo pažymėjimas galioja, neprivalo su savimi turėti ir tikrinančio pareigūno reikalavimu pateikti vairuotojo pažymėjimo, jeigu jis pateikia galiojantį savo asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą.

7. Šio straipsnio 6 dalyje nurodytas motorinės transporto priemonės ir (ar) priekabos vairuotojas, kuris vairuoja Lietuvos Respublikoje įregistruotą motorinę transporto priemonę ir (ar) priekabą, neprivalo su savimi turėti ir tikrinančio pareigūno reikalavimu pateikti privalomosios techninės apžiūros dokumento ir transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo liudijimo (poliso).

8. Šio straipsnio 6 dalyje nurodytas motorinės transporto priemonės ir (ar) priekabos vairuotojas, kuris vairuoja jam nuosavybės teise priklausančią Lietuvos Respublikoje įregistruotą

motorinę transporto priemonę ir (ar) priekabą, neprivalo su savimi turėti ir tikrinančio pareigūno reikalavimu pateikti šio straipsnio 7 dalyje nurodytų dokumentų ir transporto priemonės registravimo dokumento.

9. Lietuvos Respublikoje išduoto vairuotojo pažymėjimo nereikia turėti asmenims, turintiems Europos Sąjungos valstybėse narėse ir Europos laisvosios prekybos asociacijos šalyse išduotus galiojančius vairuotojo pažymėjimus. 1926 metų Paryžiaus konvencijos dėl automobilių eismo, 1949 metų Ženevos konvencijos dėl kelių eismo ir 1968 metų Vienos konvencijos dėl kelių eismo reikalavimus atitinkantys nacionaliniai ir tarptautiniai vairuotojo pažymėjimai Lietuvos Respublikoje galioja, jeigu jų turėtojas nėra nuolatinis Lietuvos Respublikos gyventojas. Šie užsienio valstybėse išduoti vairuotojo pažymėjimai nepripažįstami, jeigu jų turėtojai nėra sukakę šio įstatymo nustatyto amžiaus arba jeigu vairuotojo pažymėjimai buvo išduoti asmenims, kuriems atimta teisė vairuoti transporto priemones ar kurie nustatyta tvarka nesusigrąžino teisės vairuoti transporto priemonę po to, kai ji buvo atimta. Be to, nepripažįstami vairuotojo pažymėjimai, išduoti asmenims, kuriems vairuotojo pažymėjimo galiojimas yra apribotas, sustabdytas ar vairuotojo pažymėjimas atimtas jį išdavusioje valstybėje.

10. Policijos pareigūno reikalavimu vairuotojas privalo leisti Vyriausybės nustatyta tvarka patikrinamas, ar nėra neblaivus, apsvaigęs nuo psichiką veikiančių medžiagų.

11. Transporto priemonių vairuotojai privalo vykdyti šiame įstatyme, Policijos įstatyme, kituose Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytus tikrinančių pareigūnų ir eismo reguliuotojų nurodymus, laikytis KET nustatytos elgesio tvarkos, kai juos sustabdo tikrinantys pareigūnai.

12. Motorinių transporto priemonių, traktorių, savaeigių mašinų vairuotojai privalo užtikrinti, kad jų naudojamos transporto priemonės neviršytų teisės aktuose nustatyto triukšmo lygio.

13. Motorinių transporto priemonių, traktorių, savaeigių mašinų vairuotojams draudžiama naudotis mobiliojo ryšio priemonėmis, jeigu jomis naudojamosi rankomis, išskyrus atvejus, kai stovinčios motorinės transporto priemonės variklis išjungtas.

14. Motorinės transporto priemonės ir (ar) priekabos, traktoriaus, savaeigės mašinos vairuotojas, sustojęs tamsiuoju paros metu neapšviestame kelyje, išskyrus stovėti skirtas vietas, išlipęs iš motorinės transporto priemonės ir (ar) priekabos, traktoriaus, savaeigės mašinos, privalo vilkėti ryškiaspalvę liemenę su šviesą atspindinčiais elementais.

15. Motorinių transporto priemonių vairuotojai privalo nustatyta tvarka dalyvauti ir baigti papildomus vairuotojų mokymus.

16. Transporto priemonių vairuotojai privalo kelyje visada elgtis taip, kad nesukeltų pavojaus kitiems eismo dalyviams ir nesudarytų kliūčių jų eismui.

17. Transporto priemonių vairuotojai privalo imtis papildomų atsargumo priemonių, kai kelyje yra vaikai arba neįgalieji.

18. Motorinių transporto priemonių ir (ar) priekabų vairuotojai privalo tikrintis sveikatą Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytu periodiškumu.

19. Kitas transporto priemonių vairuotojų pareigas ir jų veiksmus konkrečiomis eismo situacijomis nustato KET.“

2 straipsnis. 22 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 22 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„3. Asmens teisę vairuoti tam tikrų kategorijų motorines transporto priemones, kai teisė vairuoti transporto priemones nėra atimta, patvirtina įrašas apie išduotą vairuotojo pažymėjimą Lietuvos Respublikos kelių transporto priemonių vairuotojų registre ar valstybės įmonės „Regitra“ išduotas vairuotojo pažymėjimas, kurio duomenys tvarkomi Lietuvos Respublikos kelių transporto priemonių vairuotojų registre, ir šio įstatymo 13 straipsnio 9 dalyje nurodyti užsienio valstybėse išduoti vairuotojo pažymėjimai.“

3 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir įgyvendinimas

1. Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 2 dalį, įsigalioja 2018 m. liepos 1 d.
2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliotos institucijos iki 2018 m. birželio 30 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.“

REKOMENDACIJA

Rekomenduoju Jums perskaityti du aktualius leidinius:

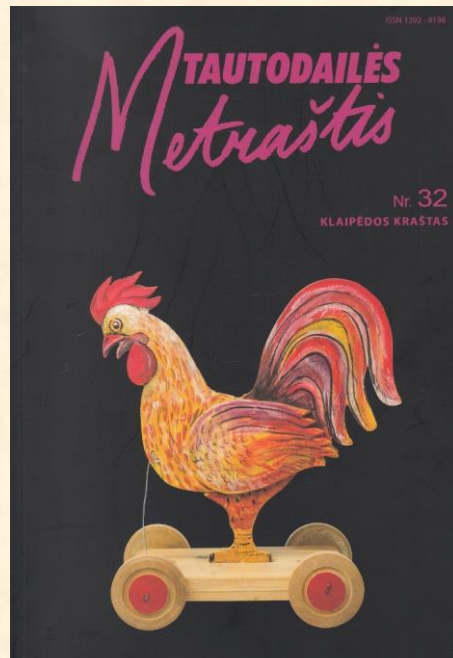
- Adolfas Ramanauskas (Vanagas), *Daugel krito sūnų*, Vilnius: Mintis, 1991;
- *Tautodailės metraštis. Klaipėdos kraštas*. Nr. 32, Vilnius: Viešoji įstaiga Tautodailininkų sąjungos fondas, 2017.

Adolfo Ramanausko-Vanago atsiminimų knyga Jums padės atrasti tikrąjį partizanų vadą ir nepagražintą partizanų kovų vaizdą.

„Todėl aš ir nusprendžiau bent labai glaustai užrašyti tai, ką patyriau. Manau, kad tie, kurie ateityje domėsis Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio istorija, mano prisiminimuose ras konkrečios medžiagos apie visą Dainavos apygardą, iš dalies apie Tauro apygardą ir – tam tikru laikotarpiu – apie visą LLKS“ (A. Ramanauskas-Vanagas).

Tautodailės metraštis padės pažinti unikalią Klaipėdos krašto gyvąją tradiciją, paveldą, tautodailininkus, Algirdo Juliaus Greimo, Alberto Bukausko portretus.

„XIX a. spaudoje skelbtos žinios, kuriose minima lietuvininkų savita apranga bei jų rankdarbiai-dovanos susitinkant su Prūsijos / Vokietijos karaliumi / kaizeriu ar jo šeima, padėjo formuoti lietuviškos aprangos, kartu ir raitų lietuvaikių, kaip etniškumo / tautiškumo simbolio reikšmei modernėjančioje visuomenėje“ (Irma Šidiškienė).

ATMINTINOS DATOS

Sausis (2018 m.)

1 d. – 125 metai, kai 1893 m. Paudruvėje (Joniškio r.) gimė kompozitorius, choro dirigentas, pedagogas **Juozas Bertulis**. 1918 m. baigė Šiaulių gimnaziją ir kurį laiką šioje gimnazijoje dirbo muzikos mokytoju. Mirė 1969 m. Čikagoje (JAV).

1 d. – 90 metų, kai 1928 m. Šiauliuose gimė rašytojas, žurnalistas **Albertas Laurinčiukas**. 1948 m. baigė Šiaulių berniukų gimnaziją, 1950 – Šiaulių mokytojų institutą. 1949–1953 m. Šiauliuose dirbo mokytoju. Mirė 2012 m. Vilniuje.

1 d. – 75 metai, kai 1943 m. Vyskupiškiuose (Klaipėdos r.) gimė pedagogė, poetė **Bronė Budrevičienė**. 1966 m. baigė Šiaulių pedagoginį institutą. Dirbo Šiaulių miesto vidurinėse mokyklose. Mirė 1988 m. Šiauliuose.

2 d. – 90 metų, kai 1928 m. Pociūnėliuose (Radviliškio r.) gimė teatro aktorė **Julija Gascevičiūtė-Zmirskienė**. 1945–1946 m. Šiaulių radijo diktorė. 1946–1948 ir 1950–1986 m. vaidino Šiaulių dramos teatre.

2 d. – 40 metų, kai 1978 m. Dainų mikrorajone atidaryta suaugusiųjų poliklinika.

3 d. – 15 metų, kai 2003 m. Šiauliuose mirė poetas **Juozas Jaras**. Palaidotas Ginkūnų kapinėse.

3 d. – 60 metų, kai 1958 m. Šiauliuose gimė fotomenininkė, pedagogė **Regina Šulskytė**. 1981 m. baigė Šiaulių pedagoginį institutą. 1990–2000 m. Šiaulių fotografijos muziejaus vedėja, nuo 2004 m. dėsto Šiaulių universitete.

6 d. – 40 metų, kai 1978 m. Aušros alėjoje atidaryti Povilo Višinskio viešosios bibliotekos rūmai.

10 d. – 95 metai, kai 1923 m. Ginkūnuose (Šiaulių r.) gimė dailininkė skulptorė, keramikė **Aleksandra Fledžinskaitė-Kašubienė**. 1941 m. baigė Šiaulių mergaičių gimnaziją. Gyvena JAV.

14 d. – 95 metai, kai 1923 m. Linonyse (Panevėžio r.) gimė gydytoja pediatrė **Bronislava Jusytė**. Nuo 1956 m. dirbo Šiauliuose, 1958–1977 m. buvo Šiaulių apskrities vyriausioji vaikų gydytoja. Mirė 2006 m. Šiauliuose.

15 d. – 125 metai, kai 1893 m. Šašaičiuose (Telšių r.) gimė ekonomistas, žurnalistas, visuomenės veikėjas **Jackus Sondeckis**. Nuo 1924 m. gyveno Šiauliuose. 1925–1931 m. buvo Šiaulių miesto burmistras, 1931–1940 m. – Šiaulių apygardos ligonių kasos direktorius. Nuo 1950 m. gyveno JAV. Mirė 1989 m. Maskvoje. Jo vardu pavadinta viena Lieporių mikrorajono gatvė.

15 d. – 95 metai, kai 2003 m. Kaune gimė teatro aktorė **Laima Kerniūtė**. 1942 m. baigė Šiaulių mergaičių gimnaziją. 1942–1944 m. vaidino Šiaulių dramos teatre. Mirė 2005 m. Klaipėdoje.

15 d. – 95 metai, kai 1923 m. Šiauliuose gimė pedagogė **Veronika Elena Radavičienė**. Nuo 1958 m. vadovavo Šiaulių 2-ajai vidurinei mokyklai. Mirė 2006 m. Šiauliuose.

15 d. – 40 metų, kai 1978 m. atidarytas kino teatras „Laikas“.

16 d. – 135 metai, kai 1883 m. Utenoje gimė pedagogė, visuomenės veikėja, geografijos vadovėlių autorė **Elena Baronienė**. 1903 m. baigė Šiaulių mergaičių gimnaziją. Mirė 1969 m. Vilniuje.

16 d. – 105 metai, kai 1913 m. Šiauliuose gimė istorikas, habilituotas humanitarinių mokslų daktaras **Vaclovas Germanas**. 1948–1959 m. dirbo Šiaulių pedagoginiame institute, 1948–1957 m. – šio instituto rektorius. Mirė 2008 m. Vilniuje.

18 d. – 130 metų, kai 1888 m. Suvartuvoje (Kauno r.) gimė bibliotekininkė, pedagogė, visuomenės veikėja **Ona Gruzdytė-Bugailiškienė**. 1906 m. baigė Šiaulių mergaičių gimnaziją. 1921–1933 m. vadovavo Šiaulių centrinei bibliotekai. Mirė 1970 m. Vilniuje.

19 d. – 95 metai, kai 1923 m. Radviliškyje gimė architektas **Albertas Ratnikas**. 1944–1983 m. dirbo Šiauliuose. Čia ir mirė 1993 m.

21 d. – 85 metai, kai 1933 m. Šiauliuose gimė technologė, garbės kraštotyrininkė, Mikelio prizo laureatė **Irena Rudzinskienė**. Mokėsi Šiaulių Šv. Širdies seserų kongregacijos mokykloje ir Šiaulių mergaičių gimnazijoje. Dirbo miesto įmonėse. 1978 m. įsijungė į kraštotyros veiklą. 1987–

1990 m. vadovavo „Ventos“ baldų gamybinio susivienijimo kraštotyriminkams. Parodose eksponavo apie 640 savo kraštotyros darbų.

21 d. – 80 metų, kai 1938 m. Šiauliuose gimė teatro ir kino aktorė **Rūta Staliliūnaitė**. Mirė 2011 m. Kaune.

23 d. – 115 metų, kai 1903 m. Dameliuose (Joniškio r.) gimė pedagogas, vertėjas, teatro kritikas **Jonas Adomaitis**. 1925 m. baigė Šiaulių mokytojų seminariją ir iki 1960 m. dirbo įvairiose Šiaulių miesto mokyklose. Nuo 1961 m. dėstė Šiaulių pedagoginiame institute. Mirė 1981 m. Šiauliuose.

24 d. – 90 metų, kai 1928 m. Katinuose (Joniškio r.) gimė literatūros tyrinėtoja, pedagogė, humanitarinių mokslų daktarė **Valerija Ramonaitė**. 1956–1999 m. dirbo Šiaulių universitete. Mirė 2007 m. Joniškyje.

25 d. – 115 metų, kai 1903 m. Mažuliuose (Akmenės r.) gimė geografai, geografijos mokslų kandidatas **Stanislovas Tarvydas**. 1927 m. baigė Šiaulių mokytojų seminariją. Kurį laiką dirbo Šiaulių miesto mokyklose. Mirė 1975 m. Vilniuje.

25 d. – 80 metų, kai 1938 m. Kvėdarnoje (Šilalės r.) gimė dailininkė, menotyrininkė **Michalina Adomavičienė**. Nuo 1981 m. dirba Šiaulių universitete.

28 d. – 80 metų, kai 1938 m. Šiauliuose gimė inžinierius, fotografas, žurnalistas **Rimgaudas Eilunavičius**. 1955–1958 m. dirbo Šiaulių dviračių gamykloje.

29 d. – 80 metų, kai 1938 m. Vilūnaičiuose (Pakruojo r.) gimė violončelininkas, folklorininkas **Kazimieras Kalibatas**. 1994–2000 m. dėstė Šiaulių aukštesniojoje muzikos mokykloje bei Šiaulių universitete.

30 d. – 85 metai, kai 1933 m. Kretingoje gimė etnomuzikologė **Laima Burkšaitienė**. Mokėsi Šiaulių muzikos mokykloje, 1952–1955 m. šioje mokykloje dirbo dėstytoja.

Šaltinis: „2018 metų Šiaulių atmintinų datų kalendorius“ (prieiga per internetą: <http://savb.lt/lt/krastieciai/virtualios-parodos/siauliu-atmintinu-datu-kalendorius/2018-metu-siauliu-atmintinu-datu-kalendorius/sausis/>).

ŽINIASKLAIDA

S. Tumėnas, „Janina Švambarytė-Valužienė: be didystės renkanti krašto diementus“, *Šiaulių kraštas*, 2017-12-22 (prieiga per internetą: <http://www.skrastas.lt/?data=2017-12-22&rub=1146671142&id=1513863787>).

Gruodžio 16 d. Joniškio Baltojoje sinagogoje, nuotaikingo festivalio „Graja“ metu, Lietuvių kalbos instituto Geolingvistikos centro vyresniajai mokslo darbuotojai doc. dr. Janinai Švambarytei-Valužienei buvo įteikta Joniškio krašto knygnešio, poeto, tautosakos rinkėjo Mato Slančiausko premija, įsteigta Joniškio r. savivaldybės. Šios premijos istorija prasidėjo 2000 metais, kai Joniškio rajono tarybos sprendimu 2000-ieji rajone buvo paskelbti Mato Slančiausko metais.

Tada įsteigta ir M. Slančiausko premija, kurios tikslas – pagerbti įžymaus kraštiečio tautosakininko Mato Slančiausko atminimą, atkreipti visuomenės, ypač jaunimo, dėmesį į Joniškio krašto etninės kultūros paveldo išsaugojimą bei gyvosios tradicijos tęstinumą. Premija skiriama už Joniškio krašto etninės kultūros paveldo rinkimą, už būdingiausių Joniškio krašto tautodailės, amatų, tradicijų išsaugojimą ir perdavimą.

Pirmoji premija 2000 m. atiteko J. Avyžiaus viešosios bibliotekos kolektyvui. Žymaus Žiemgalos krašto šviesuolio premijos laureatais yra tapę: mokytojos lituanistės Romualda Vaitkienė (2006), Stasė Sinkevičienė (2012), archeologas, krašto tyrinėtojas dr. Ernestas Vasiliauskas, Juozas Kazlauskas (2010), unikalaus krepšinio muziejaus Joniškyje įkūrėjas Leonas Karaliūnas (2008), gyvosios istorijos klubo „Semigallia“ įkūrėjas Andrius Bitaitis (2015).

NAUJOJI LAUREATĖ – JONIŠKIO KRAŠTO ŠNEKTŲ TYRĖJA

Kalbininkė, kraštotyrininkė, daugelio tautosakos ekspedicijų dalyvė Janina Švambarytė yra nuveikusi daug darbų Lietuvai – ji yra paskelbusi apie 100 publikacijų įvairiais kalbos klausimais, yra „Zanavykų šnektos žodyno“ (I – 2003, II – 2005) tomų bendraautorė. Įdomi detalė, kad Janina žinoma visoje Lietuvoje – 2017 m. Jonavoje ji yra paskelbta Lietuvos metų Janina, kur nurungė NBA krepšininką Joną Valančiūną, trenerį Joną Kazlauską ir dešimtis kitų garsių Jonų. Bet pastaraisiais metais Janina ypač daug darbuojasi Joniškio labui, nes savo publikacijose tiria krašto leksiką, tautosaką, yra išleidusi Joniškio krašto šnektų tekstus. Premija Janinai paskirta už net 18 metų kartu su kolegomis rengtą knygą – „Mato Slančiausko ir jo pagalbininkų pasakojamosios tautosakos rinkinių leksika: žodynas“ (2015).

Žodynai negimsta per keletą mėnesių ar per metus. Jo rengimas yra didžiulio kruopštumo, atidos, įvairiapusio kalbinio pasirengimo, pagaliau meilės, pagarbos žodžiui reikalaujantis darbas.

Žodyno pradžia – Šiaulių universitete, Dialektologijos centre, kuriame 1996–2009 metais J. Švambarytė-Valužienė dirbo centro vadove kartu su jaunosiomis kolegėmis šviesios atminties dr. Aušra Kaikaryte (Mikšiene), dr. Nerija Jodeliene (Bartkute), Lina Kazlauskaite, Rasa Dumčiūte. Čia buvo kaupiama, rūšiuojama daugybė kortelių su žodžiais, atkeliavusiais iš Mato Slančiausko Šiaurės Lietuvos XIX amžiaus antroje pusėje užrašytų sakmių, pasakų, anekdotų, nutikimų.

Gaila, kad Šiaulių universitetas buvo nekantrus, sugriovė tuometinį Dialektologijos centrą, o jo darbštuolių darbuotojų darbo vaisius dabar jau pristato ne Šiauliai, o Vilnius – Lietuvių kalbos institutas, kur dabar produktyviai dirba žodyno sudarytoja. Valstybės mokslo institutas įvertino J. Švambarytės-Valužienės profesionalumą, kurio nematė Šiaulių universiteto Humanitarinio fakulteto Lietuvių kalbotyros ir komunikacijos katedra.

Šiaurės Lietuvai šis žodynas svarbus todėl, kad jame sukaupta „gyvoji istorija“: žodžiai atkeliavo iš XIX amžiaus vidurio, užfiksuota paribio leksika, specifiniai tarmiški vakarų aukštaičių šiauliškių žodžiai, skoliniai, kurie patenka ne į kiekvieną žodyną.

DARBUI ĮKVĖPĖ MATAS SLANČIAUSKAS

Matas Slančiauskas (1850–1924) – viena spalvingiausių XIX amžiaus antrosios pusės – XX amžiaus pradžios Žiemgalos krašto asmenybių. Jau penkerių metų Matą tėvas pradėjo mokyti iš lenkiško elementoriaus, vėliau M. Slančiauskas mokėsi Rudiškių špitolėje pas vargonininką. Čia pramoko ne tik vargonuoti, pažinti gaidas, bet ir lietuviškai skaityti. 1857 metais įstojo į Joniškio parapinę mokyklą, kurioje buvo mokoma lietuviškai. Sulaukęs 16 metų, pramoko siuvėjo amato. Būdamas siuvėju, aplankydavo nemažai žmonių, kartu ir jų vaikus pamokydavo lietuviško rašto. Nuo 1866 metų pradėjo užrašinėti išgirstus pasakojimus, nutikimus, anekdotus. 1866–1895 metais M. Slančiausko užrašyti žodžiai ir sugulė į aptariamąjį žodyną.

Naudotasi ir dar sovietmečiu publikuotais tekstais – tai Norberto Vėliaus, Kosto Aleksyno, Ados Seselskytės kruopščiai parengtais leidiniais: „Matas Slančiauskas ir jo pasakos. Šiaurės Lietuvos pasakos. Surinko Matas Slančiauskas“ (Vilnius: Vaga, 1974, 9–36); „M. Slančiausko užrašyta pasakojamoji tautosaka (anekdotai, sakmės, pasakojimai). Šiaurės Lietuvos sakmės ir anekdotai. Surinko Matas Slančiauskas“ (Vilnius: Vaga, 1975, 7–20); „M. Slančiausko bendradarbiai ir jų surinkta pasakojamoji tautosaka. Šiaurės Lietuvos sakmės ir pasakos“ (Vilnius: Vaga, 1985, 7–34). Šių leidinių kalbos konsultantė ir redaktorė buvo Aldona Jonaitytė, o įvadinis straipsnius parašė N. Vėlius.

Rengiant žodyną labai daug prisidėjo vienos iškiliausių Šiaurės Lietuvos kalbininkių dr. Aldonos Jonaitytės (1928–2016), kuri daug metų po kruopelytę rinko medžiagą apie M. Slančiauską, analizavo jo tekstus ir rengė juos spaudai, patarimai, konsultacijos. Šį savo „prisidėjimą“ pati A. Jonaitytė įvardijo labai kukliai – tai buvo „žodinėjimasis“, kuris truko nuo 1999 m. iki 2002 m. Žodyno pratarmėje rašoma: „Kalbininkė rinko pavyzdžius, aiškino iškeltus

antraštinius žodžius, prie kai kurių pateikė įvairių pastabų ar paabejojimų. Iš publikuotų tautosakos rinkinių Jonaitytė išrinko per 60 tūkstančių leksikos vienetų, iliustruojančių tarminę XIX a. vidurio ir pabaigos leksiką, užrašytą maždaug per tris dešimtis metų“. Štai tau ir kuklumas, štai tau „žodinėjimosi“ apimtys.

ŽODYNE – KRAŠTO LEKSIKOS PERLAI

J. Švambarytės-Valužienės parengtas žodynas svarbus todėl, kad jame, kaip minėta, sukaupia „gyvoji istorija“: žodžiai atkeliavo iš XIX a. vidurio, čia užfiksuota paribio su Latvija, paribio su žemaičiais, siaurės panevėžiškiais leksika, specifiniai tarmiški vakarų aukštaičių šiauliškių žodžiai, skoliniai, būdingi pasienio regionui ir dažnai, ypač jaunimo, traktuojami jau kaip krašto savastis. Paminėsiu keletą pavyzdžių: „apicierius“ (karininkas), „puštalieta“ (pistoletas), „bliūdas“ (dubuo), „iškada“ (nuostolis), „ja“ (taip), „kašė“ (krepšys), „krivida“ (skriauda), „maktingas“ (stambus, tvirtas), „mojus“ (gegužė), „nočynas“ (įrankis), „striūna“ (styga), „ženotas“ (vedęs), „kaštavoti“ (ragauti).

Žodyne daug gražių tarminių žodžių ir jų variantų, vaizdingų veiksmažodžių, kurie šiandien krašte yra primiršti: „apylinkis“ (teritorinis vienetas), „apyšiaulė“ (Šiaulių apylinkės), „apsiautalas“ (apsiaustas), „didystė“ (didybė), „diementas“ (deimantas), „kaugė“ (kupeta), „menklė“ (tešla), „rėkimas“ (verkimas), „pagerklė“ (pasmakrė), „painė“ (kliūtis, keblumas), „velnys“ (velnias), „bliukinėti“ (voluoti), „kripuliuoti“ (svirduliuoti), „nyrinti“ (lėtai bėgti), „priveikti“ (nugalėti).

Kadangi pasitaiko daug žodžių, jų formų vartojimo variantų, kelių atitikmenų, rengiant žodyną sunku buvo išvengti redagavimo nelygumų, svyravimų, todėl gerai, kad šios problemos, medžiagos pateikimo principai, požiūris į tarminę rašybą, tarminę fonetiką, morfologiją, sintaksę, leksiką aptariamoms įvade.

Žodyno pabaigoje atskirai pateikiamas tikrinių vardų žodynėlis, kurį sudaro krašte vartojami asmenvardžiai: „Ancikristusas“ (Antikristas), „Klimyčia“ (Klimaitė), „Eriodas“ (Erodas) ir vietovardžiai, iš kurių minėtini dabar mažiau girdimi arba kitaip skambantys: „Joniškė“ (Joniškis), „Prūsai“ (Prūsija), „Rikyba“ (Rėkyva), „Ročkiai“, „Špekė“, „Kančiūnai“, „Kušliškės“.

Aptiriamas žodynas išsiskiria iš tradicinių žodynų ir tuo, kad jame pateikiama daugiau informacijos. Įprasta, kad žodynuose dažniausiai pateikiami žodžiai, jų reikšmių paaiškinimai, pavyzdžiai. Šis žodynas turėtų sudominti ne tik siaurą kalbininkų ratą, bet ir istorikus, sociolingvistus, plačiąją visuomenę, nes žodyno įvade pristatoma XIX a. vidurio krašto situacija, suminėti M. Slančiausko pagalbininkai, bendražygiai, aprašyti jų gyvenimo pagrindiniai darbai. Taigi visuomenei primenami primiršti arba visai negirdėti Joniškio krašto šviesuoliai, eiliuotojai, knygnešiai: Jonas Trumpulis, Pranas Narvydas, Juozapas Stonevičius, Jonas Lideikis, Pilypas Grigutis, Steponas Srazdas. Čia publikuojama ir unikalių nuotraukų iš Šiaulių „Aušros“ muziejaus rinkinių.

Akivaizdu, kad daugiausia vietos įvade, aprašant žodyno rinkėjus, skiriama M. Slančiauskui, kuris buvo viena spalvingiausių, įspūdingiausių ir veikliausių Žiemgalos krašto to meto asmenybių: gimė 1850 m. Trumpaičiuose (Joniškio vls.), mirė 1924 m., palaidotas Rudiškių kapinėse.

M. Slančiauskas buvo knygnešys, bendravęs su garsiuoju J. Bielinu, kuršeniškiu knygnešiu S. Rupšiu. M. Slančiausko pavardė įrašyta Knygnešių sienelėje Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje Kaune. Jis žinomas ir kaip aušrininkas, platinęs „Aušrą“, tautosakos rinkėjas ir pats kūręs tekstus. M. Slančiauską galima įvardyti kaip vieną iš pirmojo krašto laikraštėlio „Dainų nešėjas“ sumanytoją ir leidėją. Laikraštėlis 200 egzempliorių tiražu buvo išleistas Žagarės, Šakynos, Joniškio apylinkių jaunimui.

M. Slančiauskas įkūrė garsiąją „Atgajos“ draugiją. Jau vien tas faktas, kad jis bendravo su J. Jablonskiu, J. Šliūpu, J. Tumu-Vaižgantu, J. Miliausku-Miglovara, rodo M. Slančiausko asmenybės

iškilumą. M. Slančiauskas ir pats išmanė žodyno rengimo reikalus, nes išliko rankraštinis jo rengtas žodynėlis imponantišku pavadinimu „Liuberiszka arba senų ubagų kalba (1892 m.)“.

NUOSEKLUS LAUREATĖS DARBAS SAVO KRAŠTUI

Naujosios M. Slančiausko premijos laureatės dr. J. Švambarytės-Valužienės pastarųjų metų tyrinėjimų laukas – krašto leksika, Jonišio šnektų linksnių ir prielinksnių konstrukcijų raiška ir semantika, Gataučių seniūnijos toponimų daryba, tarmių leksikos ir fonetikos pokyčių fiksavimas, paribio leksikos išsaugojimo problemos. M. Slančiausko tekstų analizė atspindi Janinos straipsniuose: „Čia mano šnapsas ir tabakas“ (Žemyna); „Mato Slančiausko rankraštinis žodynėlis „Liuberiszka arba senų ubagų kalba (1892)“, (Baltų filologija XX (2), 2011, 53–65); „Mato Slančiausko rankraštinis žodynėlis „Lietuviški vardai“ (Acta Linguistica Lituanica LXX, 2014, 124–153) ir kt.

Jau minėta, kad Janina, vadovaudama Šiaulių universitete veikusiam Dialektologijos centrui, į veiklą aktyviai įtraukė ir jaunąsias koleges, su kuriomis atliko ir kitą milžinišką darbą – čia surinko medžiagą keliems „Joniškio šnektų žodyno“ tomams, į Centro žodyno kartoteką sugulė tūkstančiai unikalių krašto žodžių, surinktų iš Jonišio krašto prozos meistro Mariaus Katiliškio kūrinijų. Tikimasi, kad jau redaguojamas naujasis žodynas su tūkstančiais M. Katiliškio žodžių greitai bus įvertintas skaitytojų, kalbininkų, rašytojų.

Šiandien džiaugiamės ir sveikiname Janiną su jos darbų įvertinimu, apdovanojimu, tačiau ši Moteris, gyvenime mačiusi ir šilto, ir šalto, užgrūdinta Sibiro tremties ir vėliau jos šeimą sovietmečiu lydėjusių kolizijų, pati yra filantropė, altruistė. Jeigu reiktų įvardyti Janinos pastarųjų 35 metų atostogavimo būdą, pavadinimo ilgai negalvočiau – tai „Atostogos ekspedicijose“. Atostogos su krašto žmonėmis, kelionės karštomis vasaromis pas paprastus kaimų žmogelius, saugančius krašto gyvą žodį, krašto savastį, tapatybę.

Nesigiria Janina ir kitu savo poelgiu – nuo 2006 iki 2016 metų ji kasmet įteikdavo aktyviausiems, kūrybiškiausiems Šiaulių universiteto Humanitarinio fakulteto ir Menų fakulteto studentams Juozo Miežio stipendijas. Niekieno neraginama, neprašyta, suprasdama, kad Valstybėje reikia skatinti jaunimą kurti ir dirbti savo kraštui. Dėk žodį prie žodžio – turėsi žodyną, dėk gerą darbą, poelgį prie gero – turėsi stiprią dvasingą Lietuvą. Toks M. Slančiausko premijos laureatės J. Švambarytės-Valužienės pasirinktas gyvenimo šūkis.

NAUDINGA

Kviečiu Jus stebėti, vertinti naująsias Lietuvos, Šiaulių miesto, Europos Sąjungos politinį, ekonominį, kultūrinį, socialinį etc. gyvenimą! *Žinokime, galvokime ir reaguokime!*

Naudingos nuorodos:

<http://www.lrs.lt/>; <https://www.lrp.lt/lt>; <http://lrv.lt/>; <http://edem.siauliai.lt>; <http://www.lvzs.lt>;
<http://www.vkontrole.lt/>; <http://www.lygybe.lt/lt>; <http://www3.lrs.lt/pls/inter/vaikai>;
<http://www.vlkk.lt/>; <http://www.lmt.lt/lt/pradzia.html>; <http://www3.lrs.lt/pls/inter/nst.show>;
http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=9258&p_k=1; <http://plbe.org/>; <http://www.pljs.org/>;
http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=3829&p_k=1; <http://www.kt.gov.lt/>; <http://www.vsd.lt/>;
http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=48&p_k=1; <http://www.prokuraturos.lt>; <http://www.stt.lt/>;
http://ec.europa.eu/index_lt.htm; <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/lt>;
<http://pazinkvalstybe.lt/>; http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=884&p_d=205765&p_k=1;
http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=884&p_d=205766&p_k=1; <http://www.lietuva.lt/100/>.

MANO KOMANDA

Dirbti padeda draugiška ir kompetentinga komanda, kurios nariai yra: Nerijus (humanitarinių mokslų daktaras, literatūrologas, lektorius, mokslinių publikacijų autorius), Egidijus (specialiosios pedagogikos ir logopedijos magistras, lektorius, socialinių reikalų specialistas), Rasa (žurnalistikos magistrė, režisierė, renginių organizatorė, knygų autorė), Rita (teisės ir valdymo magistrė, teisininkė, socialinė pedagogė edukologė, lektorė, visuomenininkė), Aida (vadybos ir verslo administravimo magistrė, projektų vadovė, regioninės politikos ir švietimo specialistė).

Mano padėjėjai-sekretoriai nuolat kelia savo kvalifikaciją, dalyvauja visuomenei skirtuose ir mokslo renginiuose, dalijasi savo žiniomis ir patyrimu su kitais.

N. Brazauskas 2017-12-02 regioniniame Šiaulių apskrities ir miesto dienraštyje „Šiaulių kraštas“ publikavo straipsnį „Idėja Lietuvai, arba (ne)įgyvendinti verta“ (prieiga per internetą: http://www.skrastas.lt/?data=2017-12-02&rub_sav=1144871155&id=1512055756); 2017-12-08 dalyvavo Gasčiūnų (Joniškio r.) – mažosios Lietuvos kultūros sostinės – baigiamajame renginyje Joniškio Baltojoje sinagogoje; 2017-12-14 – mokymuose Seimo narių padėjėjams-sekretoriams ir frakcijų referentams; 2017-12-14 – konferencijoje „Etninės kultūros vertybinių nuostatų tyrimai valstybės politikai“ Seime; 2017-12-16 – Mato Slančiausko premijos įteikime.

E. Elijošius 2017-12-01 dalyvavo konferencijoje „Šiaulių miesto vietos plėtros strategijos įgyvendinimas: inovatyvių paslaugų startas“; 2017-12-03 organizavo Tarptautinės neįgaliųjų dienos minėjimo šventę Šiauliuose; 2017-12-14 dalyvavo Kauno neįgalaus jaunimo užimtumo centre diskusijoje apie inkluzijos procesus Lietuvoje, apie neįgaliųjų profesinę reabilitaciją; 2017-12-20 – Šiaulių universiteto Darbo tarybos rinkimų stebėsenoje.

R. Virbalienė 2017-12-01 dalyvavo prof. habil. dr. Palmiros Jucevičienės seminare „Edukacinės ir mokymosi aplinkos“; 2017-12-14 – konferencijoje „Etninės kultūros vertybinių nuostatų tyrimai valstybės politikai“ Seime.

A. Striaukaitė-Gumuliauskienė 2017-12-01 dalyvavo seminare „Saugi darbo vieta visoms amžiaus grupėms. Rizikos vertinimas. Interaktyvi rizikos vertinimo priemonė OiRA“; 2017-12-04 – ŠMND renginyje Tarptautinei žmonių su negalia dienai paminėti; 2017-12-14 – Šiaulių universiteto „Geriausiujų apdovanojimai 2017“; 2017-12-17 – ŠNVOK renginyje „Gerumo angelas 2017“.

Padėjėjai Egidijus ir Aida sveikina ir teikia padėkas Šiaulių miesto neįgaliųjų draugijos aktyviausiems nariams. ŠMND nuotrauka.

N. Brazauskas sveikina Gasčiūnų bendruomenės sielą Rimą Gylienę. S. Jonkutės nuotrauka.

KONTAKTAI

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno kabineto adresas Vilniuje:

*Lietuvos Respublikos Seimas
Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius
III rūmai 301 kabinetas
Tel. (8 5) 239 6615
El. p. Stasys.Tumenas@lrs.lt*

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno biuro adresas Šiauliuose:

Aušros al. 15, 76299 Šiauliai (I aukštas)

Padėjėjai-sekretoriai Vilniuje ir Šiauliuose:

*Nerijus Brazauskas (Šiauliuose): mob. 8 612 02 941, el. p. nerijus.brazauskas@lrs.lt;
Egidijus Elijošius (Šiauliuose): mob. 8 612 03 532, el. p. egidijus.elijosius@lrs.lt;
Rasa Praninskienė (Vilniuje): tel. (8 5) 239 6485, el. p. rasa.praninskiene@lrs.lt;
Aida Striaukaitė-Gumuliauskienė (Šiauliuose): mob. 8 612 04 056, el. p. aida.striaukaite@lrs.lt;
Rita Virbalienė (Vilniuje): tel. (8 5) 239 6615, el. p. rita.virbaliene@lrs.lt.*

Socialiniai tinklai

Bendraukime: <https://www.facebook.com/Stasys.Tumenas.LRS/>

Naujienlaiškį parengė padėjėjai-sekretoriai: N. Brazauskas, R. Praninskienė, A. Striaukaitė-Gumuliauskienė.